

Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu -
jedna od podloga za
buduću strategiju razvitka znanosti i istraživanja
u Hrvatskoj

Leo Budin

Radionica

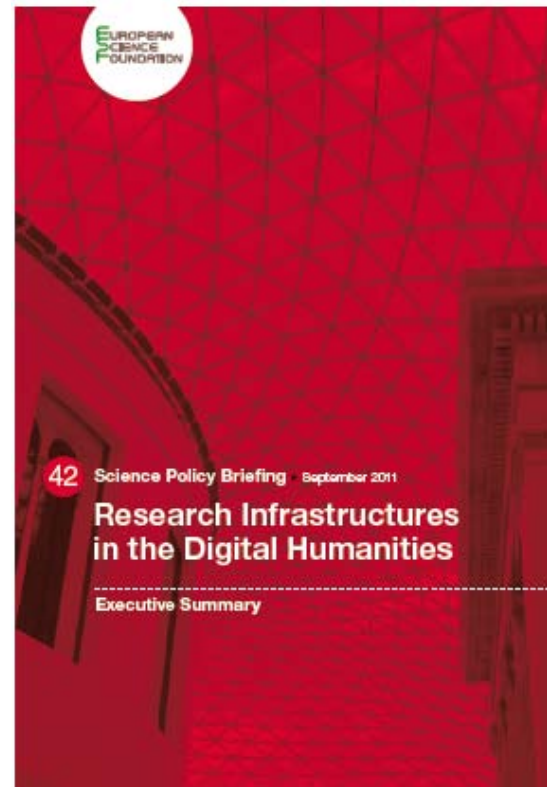
Open Access - Otvoreni pristup znanstvenim informacijama

Sveučilište u Zagrebu

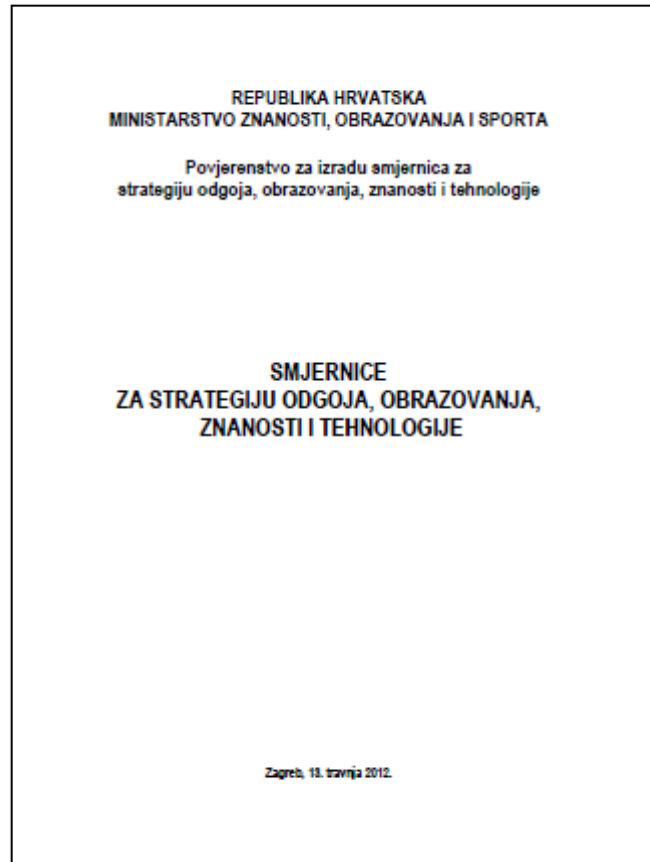
Fakultet elektrotehnike i računarstva

Zagreb, 24. listopada 2012.

Otvoreni pristup znanstvenim informacijama sve se više poistovjećuje s istraživačkom infrastrukturom

U Smjernicama za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije na više se mjesta spominje istraživačka infrastruktura

<http://public.mzos.hr/Default.aspx>

Istraživačka infrastruktura (1)

Pojam istraživačke infrastrukture odnosi se na opremu, dobra i sredstva kojima se služi istraživačka zajednica za provođenje vrhunskih i inih istraživanja u širokom rasponu od društvenih i humanističkih znanosti do astronomije te od istraživanja genoma do nanotehnologije. Primjeri infrastrukture obuhvaćaju: pojedine istraživačke instalacije fizičke mjerne opreme složenih eksperimenata, posebne habitate, **knjižnice, baze mjernih podataka, archive**, čiste laboratorijske prostore, opremu za promatranje u satelitima i zrakoplovima, obalne opservatorije, teleskope, sinkrotrone i akceleratorne, umreženu računalnu opremu. Isto tako u infrastrukturu se uvrštavaju i **centri znanja koji pružaju usluge namijenjene široj istraživačkoj zajednici**, a temeljeni su na skupu specifičnih tehnika, vještina i znanja. Istraživačke infrastrukture mogu biti vezane za jedno mjesto, raspodijeljene ili virtualne.

Istraživačka infrastruktura (2)

Hrvatska mora pratiti europske inicijative u izgradnji i uporabi istraživačkih infrastruktura. Europski strateški forum o istraživačkim infrastrukturama (*European Strategy Forum on Research Infrastructure - ESFRI*) podržava izgradnju važnih infrastruktura i podupire međunarodnu suradnju koja vodi djelotvornijoj uporabi i izgradnji infrastruktura. Hrvatska treba intenzivirati suradnju u ovom forumu i podržati dosadašnji angažman u infrastrukturnim projektima *CLARIN* i *DARIAH*.

Pozornost treba obratiti na projekt *MERIL (Mapping of the European Research Infrastructure Landscape)* kojim će se načiniti pregled infrastruktura europske relevantnosti.

Istraživačka e-infrastruktura povezuje raspodijeljene infrastrukturne komponente i omogućuje ostvarenje virtualnih infrastruktura. E-infrastruktura je i okosnica za uspostavljanje kako hrvatskog tako i europskog istraživačkog prostora.

Istraživačka infrastruktura (3)

U Hrvatskoj djeluje akademska istraživačka mreža *CARNet* koja omogućuje komunikaciju među znanstvenicima bez obzira na njihov geografski smještaj. Nadalje, u Hrvatskoj je pravovremeno uočena potreba za istraživačkom e-infrastrukturuom te je, zahvaljujući projektu *CRO GRID*, uspostavljena Hrvatska nacionalna grid infrastruktura - *CRO NGI*, koja djeluje sukladno europskoj mreži *EGI* i njezin je punopravni član.

Zbog proračunskih ograničenja, infrastruktura *CRO NGI* nije dograđivana ali se, zahvaljujući sredstvima udomitelja čvorova i Sveučilišnog računskog centra kao nositelja projekta, održava u punoj funkciji, tako da se može praktički trenutno aktivirati za ispunjavanje bilo kakvih infrastrukturnih funkcija na razini hrvatskog i europskog istraživačkog prostora.

Osnovni preduvjet za punu funkcionalnost akademske istraživačke mreže *CARNet* i *CRO NGI* jest da se sve istraživačke lokacije povežu širokopojasnom komunikacijskom mrežom

iz Hrvatske deklaracije o otvorenom pristupu

7. Informacije se pohranjuju i čuvaju trajno

Sve informacije u otvorenom pristupu treba trajno čuvati na siguran način, otporan na pogreške, havarije i zlu namjeru. Svim informacijama treba osigurati trajnost koju zahtijeva njihov digitalni oblik, a imajući u vidu brze tehnološke promjene.

8. Nacionalna infrastruktura otvorenog pristupa treba biti održiva

Nacionalnu infrastrukturu za otvoreni pristup znanstvenim informacijama čine ljudi, organizacije, oprema (hardver i softver) i sadržaji. Održivost nacionalne infrastrukture temelji se na kontinuitetu financiranja koje omogućava usvajanje i primjenu međunarodnih normi u stvaranju, objavljivanju, diseminaciji, korištenju, obradi, pohrani i čuvanju znanstvenih informacija, obrazovanje svih sudionika te informiranje nacionalne i međunarodne javnosti o dostupnosti i načinima korištenja usluga i informacija nacionalne infrastrukture.

Od Smjernica i Deklaracije do Strategije (1)

Odlukom Vlade Republike Hrvatske na 57. sjednici dana 17. listopada 2012. godine imenovana su dva tijela:

Nacionalno koordinacijsko tijelo za izradu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije

Zadaća tog tijela je odrediti ciljeve Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije i utvrditi njezin konačni tekst u suradnji s Nacionalnim operativnim tijelom

Nacionalno operativno tijelo za izradu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije

Zadaća tog tijela je ustrojavanje radnih skupina za pojedina strateška područja, njihova koordinacija, objedinjavanje rezultata njihova rada i sastavljanje prijedloga konačnog teksta Strategije.

Od Smjernica i Deklaracije do Strategije (2)

U predstojećem razdoblju trebali bi očekivati više ovakvih radionica ili okruglih stolova na kojima bi akademska zajednica mogla u široj raspravi pridonijeti pripremi što kvalitetnije Strategije razvoja odgoja obrazovanja i istraživanja.

Bilo bi vrlo korisno kada bi se neke eventualne nedoumice razjasnile i stručno argumentiranom dijalogu razriješile konsenzusom.

Imenovana tijela mogla bi tada mjerodavnije utvrđivati odrednice buduće Strategije.

Od Smjernica i Deklaracije do Strategije (3)

Predgovor Smjernica završava ovim tekstom:

<citata>

Istodobno s daljnjim radom na ovim *Smjernicama* potrebno je pokrenuti rad na dodatnom dokumentu - detaljnoj analizi dosadašnjeg razvoja i sadašnjeg stanja obrazovnog i istraživačkog sustava.

Smjernice će zajedno s tom analizom biti podloga za drugu fazu rada koja će rezultirati samom strategijom razrađenom po pojedinim komponentama, procjenom ostvarivosti pojedinih koraka pretvorbe te fiskalno održivim akcijskim planom konkretnih koraka u pojedinim etapama ostvarenja ciljeva zadanih strategijom.

Konačni strateški dokumenti dobit će svoju punu vrijednost tek kada ih poprati odgovarajuće pravno i proračunsko uređenje.

<kraj citata>